

آیت‌الله شب‌زنده‌دار

حماسه عاشورا

الگوی الهام‌بخش انقلاب‌ها و ظلم‌ستیزی در جهان

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه در تبیین رسالت امروز مبلغان و حوزه‌های علمیه با بیان اینکه «قدم صدق» با امام حسین علیه السلام در روزگار ما تنها به ابراز محبت و اقامه عزا محدود نمی‌شود ادامه داد: اثرگذاری منبر پیش از هر چیز در گرو نیت الهی، صدق عمل و مقابله آگاهانه با جهالت و انحرافات عصر جدید است نه صرفاً مهارت‌های ظاهری و بیانی.

در روزهای نخست محرم‌الحرام، خبرگزاری حوزه، گفت‌وگویی انجام داده با آیت‌الله محمدمهدی شب‌زنده‌دار، دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه، که در این گفت‌وگو توصیه‌هایی ارزشمند برای طلاب و مبلغان ارائه شد؛ مشروح آن تقدیم حضورتان می‌گردد:
عاشورا؛ جریانی فراتر از یک واقعه تاریخی
واقعہ کربلا، رویدادی محدود به زمانی خاص، یعنی سال شصت و یک هجری، نیست که گمان شود به سبب مصلحتی یا الزامی در مقطعی معین، آن حضرت دست به آن جهاد عظیم زده‌اند؛ بلکه در حقیقت، سرآغاز حرکتی جامع و بزرگ در بستر تاریخ است. حرکتی که مقصود از آن، افزون بر زمان تحقق خود، این بوده است که انسان‌های آزاده جهان در طول تاریخ، پیوسته از این جریان درس بیاموزند و با فهم و تحلیل درست آن، در شرایط و جوامع گوناگون از آن بهره‌برداری کنند.

ازاین‌رو می‌بینیم که در اسلام، از جهات مختلف، اموری در این جریان تعبیه شده است که موجب ماندگاری آن شود. اگر در اسلام سفارش شده است که محل سجده خود را از تربت قبر سیدالشهدا علیه السلام انتخاب کنید، بدین معناست که وقتی شما در شبانه‌روز پنج بار در برابر حق تعالی می‌ایستید و عبادت می‌کنید و نماز به جامی آورید، این عمل یادآور آن واقعه و آن حضرت باشد.

همچنین توصیه شده است تسبیحی که با آن ذکر خدا می‌گویید از تربت قبر آن بزرگوار باشد؛ یا هرگاه آب می‌نوشید، در روایات وارد شده است که به یاد تشنگی آن حضرت بیفتید و افزون بر یاد قلبی، به زبان نیز اظهار کنید و آن بزرگوار و دشمنان ایشان را یاد نمایید و بر دشمنانشان لعن و از آنان اعلام براثت کنید.

اینها و بسیاری از آموزه‌های دیگری که در اسلام وارد شده است، نشان می‌دهد که این واقعه، رویدادی است که باید برای همیشه تاریخ زنده بماند و برای همگان درس آموز باشد.

زیارت عاشورا؛ قطعنامهٔ نهضت حسینی
از جمله زیارت وارد شده درباره سیدالشهدا علیه السلام، زیارت مبارکه عاشوراست. از زیارت عاشورا تعبیر می‌کنم به «قطعنامه» این داستان بزرگ؛ داستانی که باید گفت از زمان حضرت آدم علیه السلام مورد توجه بوده و تا امروز و تا قیامت استمرار دارد.

در این قطعنامه، که منشأ آن خدای متعال است، زیر زیارت عاشورا حدیث قدسی است. در دو موضع، یک خواسته به همه انسان‌ها تعلیم داده شده است و آن این است که از خدای متعال بخواهید «قدم صدق» با امام حسین علیه السلام داشته باشید؛ «آن یجعل لی قدم صدق عندکم مع الحسین و أصحاب الحسین الذین بذلوا مهجهم دون الحسین علیه السلام».

«قدم صدق» در قرآن و منابع اسلامی
اما قدم صدق به چه معناست؟ برای همیشه از ما قدم صدق خواسته‌اند. اجمالاً روشن است که این تعبیر کنایه از آن است که ما باید با داستان کربلا و جهاد سیدالشهدا ارواحنا فداه و اهل بیت و یاران آن بزرگوار، رفتاری صادفانه و عملی در مسیر این حادثه عظیم داشته باشیم.

چهار شاخص تحقق «قدم صدق»
برای تحقق قدم صدق و دستیابی به مصادق آن، چند مطلب وجود دارد:
مطلب نخست آن است که نگذاریم این داستان به فراموشی سپرده شود؛ خود داستان و تحلیل صحیح آن، نه برداشت‌های سلیقه‌ای و نه تحریف‌ها، بلکه حقیقت این ماجرا.
قدم صدق آن است که کاری کنیم این داستان همواره در میان مردم و جوامع زنده و مورد توجه باشد و دچار غفلت و فراموشی نگردد.
ازاین‌رو، تشکیل مجالس روضه و ذکر مصائب اهل بیت علیهم السلام، بیان مصائب سیدالشهدا و نقل ماجرای کربلا، همراه با تبیین زمینه‌ها و پیامد‌های آن، همگی مطلوب و مورد خواست آن بزرگواران است تااین حادثه پیوسته نقل و زنده نگه داشته شود.
چرا بر بیان ابعاد حادثه عاشورا این اندازه تأکید شده است
آن بزرگواران خواسته‌اند که این حادثه نقل شود. لازم نیست همگان به تحلیل‌های عمیق آن بپردازند؛ چه‌بسا فردی بدون آنکه تحلیل گسترده‌ای ارائه دهد، برداشت‌هایی داشته باشد و آموزه‌هایی را از آن استخراج کند.

نفس بیان این وقایع به عنوان ذکر مصیبت، نگارش آن‌ها، تصویرسازی و به نمایش گذاشتن این صحنه‌ها، همگی مورد خواست ایشان و از مصادیق «قدم صدق» است. برای همین اعمال، در روایات و بیانات دینی پاداش‌های شگفت‌انگیزی ذکر شده است.
چراکه همان‌گونه که گفته شد، این واقعه متعلق به همه تاریخ و حامل معارف عمیق و لایه‌های گسترده فهم است. شما آن را نقل کنید؛ ممکن است دیگران از آن بهره‌هایی ببرند که حتی به ذهن شما خطور نکرده باشد.

بسیاری از انقلاب‌های جهان درس گرفته از نهضت عاشوراست
امروز مشاهده می‌کنیم که بسیاری از انقلاب‌هایی که در جهان رخ داده، رهبرانشان ـ حتی اگر مسلمان نبوده‌اند، مانند گاندی ـ تصریح کرده‌اند که از واقعه عاشورا درس گرفته‌اند و منشأ اندیشه انقلابی، ظلم‌ستیزی و رهایی از سلطه استعمار و استثمار را در همین حادثه

از آن را در نقاط مختلف، از جمله کشمیر و پاکستان و دیگر بلاد می‌توان مشاهده کرد.
پرچم «قدم صدق» با اباعبدالله را برافراشتند. پس از ایشان نیز رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، که از نوجوانی و جوانی در این مسیر گام نهاده بودند، با سخنرانی‌ها، بیانات روشنگرانه و جهاد تبیین، این راه را ادامه دادند.

ایشان در آثار و بیانات خود به تبیین جریان عاشورا و اهداف امام حسین علیه السلام پرداخته‌اند و مبلغان گرامی با مطالعه این آثار می‌توانند راه رساندن پیام عاشورا را بهتر بشناسند و در تبلیغ از آن بهره گیرند.

اخلاص؛ راز نفوذ منبر حسینی
از جمله اموری که در تحقق «قدم صدق» با امام حسین علیه السلام بسیار مؤثر است، اخلاص و نیت الهی است.

اساس عاشورا بر اطاعت از خدای متعال و جان‌فشانی در راه او استوار است. از حضرت زینب کبری علیه السلام نقل شده است که در برابر آن همه مصیبت فرمودند: «ما رأینا إلا جمیلاً»؛ این «جمیل» یعنی تحصیل رضایت خدای متعال. این نکته بسیار مهم است. اگر قصد قربت و اخلاص برای خدا باشد، حتی اگر گوینده از نظر بیان، صدا یا مهارت‌های هنری کاستی‌هایی داشته باشد، سخنش در دل‌ها می‌نشیند و اثر می‌گذارد.

اگر این انقلاب به پیروزی رسید و با وجود همه دشمنی‌ها و مشکلات همچنان به مسیر خود ادامه می‌دهد و به تعبیر رهبر شهیدمان «نزدیک قله هستیم»، به سبب اخلاص رهبران آن و نیز اخلاص مردمی است که با نیت الهی وارد میدان شدند و تبعیت کردند.

ثبات اعمال در دستگاه سیدالشهدا علیه السلام
در این زمینه، داستانی نقل می‌شود که هم برای خودم و هم برای عزیزانی که توفیق تبلیغ دارند، آموزنده است.
والد ما علیه السلام از حضرت آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی نقل می‌کردند و ایشان نیز از مرحوم آیت‌الله‌العظمی بهجت علیه السلام روایت می‌فرمودند که در مراسم تشییع مرحوم آقای پسندیده، برادر گرامی حضرت امام علیه السلام، در کنار یکدیگر حضور داشتند.

آیت‌الله بهجت نقل کردند که یکی از مبلغان گفته بود: من هرگاه بر فراز منبر می‌گویم «السلام علیک یا اباعبدالله»، پاسخ سلام می‌شنوم. همان‌گونه که در حرم مطهر حضرت سیدالشهدا علیه السلام شخصی مدفون است که به «ابراهیم مجاب» معروف شده، زیرا گفته‌اند وقتی سلام داد، پاسخ شنید.

آین مبلغ نقل کرده بود که روزی برای سخنرانی به مجلسی دعوت شدم. وقتی وارد شدم، دیدم جمعیت فراوانی حضور دارند و پیش از من روحانی محترمی بر منبر بود. من در اواخر منبر ایشان وارد شدم و مشاهده کردم که ایشان با مهارت، تسلط، گیرایی و محتوای فراوان سخن می‌گویند و هنگام ذکر مصیبت، مجلس به‌شدت متأثر شد و گریه و ناله برخاست.

در دل خود احساس حقارت کردم و گفتم من که چنین توانایی‌هایی ندارم، چگونه پس از ایشان بر منبر بروم و مجلس را اداره کنم؟ حالتی از تزلزل در من پدید آمد. سپس با خود گفتم: تو را با این مقایسه‌ها چه کار؟ وظیفه خود را انجام بده و آنچه در توان داری، در راه ارادت به سیدالشهدا عرضه کن. تصمیم گرفتم به این مقایسه‌ها اعتنا نکنم و تنها به ادای وظیفه بپردازم. پیش از این، هرگز چنین حالی نداشتم که هنگام گفتن «السلام علیک یا اباعبدالله» پاسخی بشنوم؛ اما پس از آن تصمیم و کنار گذاشتن آن ملاحظات، هنگامی که بر منبر رفتم و خواستم ذکر مصیبت را آغاز کنم و گفتم «السلام علیک یا اباعبدالله»، پاسخ سلام را شنیدم.

اخلاص در منبر موجب اثرگذاری آن می‌شود
این مطالب نشان می‌دهد که اگر کار برای خدا و از روی اخلاص باشد، اثر عمیقی خواهد داشت، نه برای آنکه مردم تعریف و تمجید کنند. البته مقصود این نیست که اگر انسان از هنر، بیان خوب یا توانمندی‌های تبلیغی برخوردار است، از آن‌ها استفاده نکند؛ این‌ها نعمت‌هایی است که خداوند عطا کرده است. سخن در این است که اگر انسان بتواند نفس و نفسانیت خود را کنار بگذارد، اثر عمل او ماندگارتر، مؤثرتر و نافذتر در دل‌ها خواهد شد.

عنایت سیدالشهدا علیه السلام به مبلغ دینی
باز در همین زمینه عرض می‌کنم که اگر بتوانیم کاری کنیم که مورد پذیرش سیدالشهدا علیه السلام، قرار بگیریم و ایشان عمل ما را قبول و پسند کنند، این بالاترین توفیق است.

کاری کنیم که نوکری ما برای اهل بیت علیهم السلام پذیرفته شود
برادران و خواهران عزیز، مبلغان گرامی، شما که این افتخار را دارید، کاری کنید که سیدالشهدا علیه السلام بفرومایند: نوکر ما باشید. امروز اگر حضرت بقیة‌الله الاعظم علیه السلام نیز بفرومایند: نوکر ما باشید، این برای یک طلبه، یک سخنران، یک مداح و هر کسی که به هر نحوی خیمه عزاداری امام حسین علیه السلام را برپا می‌دارد، بالاترین افتخار است.

همچنین برای کسانی که هیئت تشکیل می‌دهند، دسته‌جات عزاداری برپا می‌کنند، اطعام می‌دهند، در این ایام میدان‌ها و خیابان‌ها را خالی نمی‌گذارند، در راه اهداف سیدالشهدا علیه السلام استوار می‌مانند و از رهنمودهای رهبر معظم پیروی می‌کنند، این افتخار بسیار بزرگ است.

همچنین باید از ایجاد اختلاف و ناهماهنگی در میان افراد جامعه پرهیز کرد. مگر نه این است که بارها تأکید شده است که حتی اگر سخن یا نقدی درست و موجه دارید، نباید آن را به‌گونه‌ای مطرح کنید که به دوقطبی، چندقطبی یا گسست انسجام اجتماعی بینجامد؟ این‌ها نکات دقیق و ظریفی است که همه ما باید به آن‌ها توجه داشته باشیم. اگر به این امور توجه کنیم و درست عمل نماییم، آن‌گاه است که حضرت می‌فرمایند: اکنون نوکری شما را می‌پذیریم.

در دستگاه امام حسین علیه السلام

هیچ خدمتی فراموش نمی‌شود

در دستگاه امام حسین علیه السلام هیچ چیز فراموش نمی‌شود. هیچ‌کار کوچک یا بزرگی، اگر از روی اخلاص باشد، از بین نمی‌رود و همه آن‌ها محفوظ است.

به یاد دارم که حضرت آیت‌الله‌العظمی وحید خراسانی در درس خود این مطلب را فرمودند و من نیز بارها از ایشان شنیده‌ام. اصل داستان این است که مرحوم آیت‌الله‌العظمی سیدعبدالهادی شیرازی علیه السلام – که پس از رحلت آیت‌الله‌العظمی بروجردی علیه السلام، برای مدتی مرجع عام شیعه شدند و پس از حدود دو سال به رحمت خدا رفتند. از بزرگان بسیار برجسته بودند. استاد ما می‌فرمودند که ایشان صاحب نفس زکیه بودند.

از جمله نزدیکان ایشان، بزرگواری به نام آقای سید جعفر شیرازی بود. نقل شده است که ایشان به سبب بیماری چشم، در آن زمان برای معالجه به ایران آمدند و ظاهراً در بیمارستان فیروزآبادی شهری بستری شدند که در آن روزگار از بیمارستان‌های مهم به شمار می‌آمد. با این حال، درمان ایشان به نتیجه نرسید و در همان‌جا از دنیا رفتند.

آیت‌الله‌العظمی سیدعبدالهادی شیرازی برای ایشان مجلس ختم برپا کردند و طبعاً ما هم که آن زمان در نجف مشرف بودیم، در آن مجلس شرکت کردیم. در آن مجلس، در کنار آیت‌الله‌العظمی سیدعبدالهادی شیرازی علیه السلام قرار گرفتیم. ایشان فرمودند: ما با این آقا، یعنی با آقای سید جعفر، داستانی داریم. پرسیدم: داستان چیست؟

فرمودند: شبی، شب اول محرم، در عالم رؤیا دیدم که حضرت سیدالشهدا ارواحنا فداه تشریف دارند و در محضر مبارک ایشان شخصی حضور دارد. که اکنون به یاد ندارم نام چه کسی را ببرند، ظاهراً حضرت علی‌اکبر یا حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام بود. و فهرستی در دست اوست. حضرت سیدالشهدا علیه السلام نام فردی را که در آن فهرست بود، ذکر کردند و فرمودند: نام او را خط بزنید؛ سپس نام آقای سید جعفر شیرازی را بردند و فرمودند: نام او را بنویسید.

ایشان می‌فرمودند: این صحنه را در عالم رؤیا دیدم. وقتی از خواب بیدار شدم، بسیار در شگفت بودم که چرا دستور حذف نام آن شخص و ثبت نام آقای سید جعفر داده شد. دیگر خوابم نبرد و منتظر ماندم تا صبح شود؛ زیرا طبق برنامه، آقای سید جعفر هر روز صبح زود به منزل می‌آمدند.

روز اول محرم، طبق معمول، ایشان به منزل آمدند. از ایشان پرسیدم: آیا دیشب یا دیروز کار خاصی انجام داده‌اید؟ ایشان پاسخ دادند: اگر اشتباه نکنم، عصر روز آخر ذی‌الحجه. که شب آن، شب اول محرم می‌شود. در حرم مطهر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مشرف بودم. هنگامی که از حرم بیرون آمدم، این اندیشه به ذهنم رسید که ما برای امام حسین علیه السلام گریه کرده‌ایم، اما آیا کسی را نیز گریانده‌ایم؟ ما «بکاء» داشته‌ایم، اما «بپاکاء» نداشته‌ایم.

ایشان توضیح دادند که در آن زمان، به‌ویژه در حوزه علمیه نجف اشرف، تبلیغ و منبر به گستردگی امروز رایج نبود و تنها عده‌ای اندک به این امر می‌پرداختند؛ برخلاف آنچه امروز در حوزه‌های علمیه ایران و قم معمول است. این فکر به ذهنم آمد که ما باید دیگران را نیز با ذکر مصیبت متوجه و متأثر کنیم. همان‌جا تصمیم گرفتم کتاب مقتلی تهیه کنم و از شب اول محرم، در منزل خود برای خانواده‌ام ذکر مصیبت برپا کنم. و همین کار را انجام دادم.

توجه کنید که آقای سید جعفر این تصمیم و عمل را انجام داده بودند، در حالی که آیت‌الله سیدعبدالهادی از آن بی‌اطلاع بودند. البته رؤیا حجت شرعی نیست، اما برخی خواب‌ها قرائن صادق دارند. ما این تصمیم و اقدام، در عالم رؤیا به ایشان نشان داده شد که امام حسین علیه السلام فرموده‌اند نام او را ثبت کنید. درباره آن شخصی که دستور حذف نامش داده شد، اطلاعی نداریم؛ شاید کاری کرده بود که از نظر لطف حضرت دور شده بود، یا برنامه‌ای را کنار گذاشته بود؛ اما درباره آقای سید جعفر، چون چنین تصمیمی گرفته بود، فرمودند نام او را بنویسید. مبلغان گرامی، بدانید که هر اظهار ارادت، هر منبر و هر ذکر مصیبتی که انجام می‌دهید، ثبت می‌شود و به محضر حضرت بقیة‌الله ارواحنا فداه عرضه می‌گردد. بکوشید به‌گونه‌ای عمل کنیم که ان‌شاء‌الله مورد رضایت آن بزرگواران قرار گیرد.

از خدای متعال مسئلت می‌کنیم که به همه ما توفیق خدمت به اسلام، نوکری حضرت سیدالشهدا ارواحنا فداه و داشتن «قدم صدق» با آن بزرگوار را عنایت فرماید!

این انقلاب شکوهمند ایران را که در اقتدا به سیدالشهدا و یاران باوفایش و در مسیر آرمان‌ها و اهداف ایشان شکل گرفته است، به اهداف متعالی خود نائل گرداند!
شر دشمنان اسلام و این کشور را به خودشان بازگرداند!
و سایه مراجع بزرگوار تقلید، حوزه‌های علمیه و رهبری معظم را مستدام بدارد و توفیقات روزافزون برای نشر اسلام و تحقق اهداف عاشورا عنایت فرماید!